

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članke izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Anketa o obrtnem zakonu.

Delavska zbornica za Slovenijo je sklicala anketo, ki je razpravljala o načrtu obrtnega zakona.

Ankete so se udeležili zastopniki vseh strokovnih organizacij v Ljubljani, v ogromni večini seveda zaupniki strokovnih organizacij, ki so včlanjene v Strokovni komisiji za Slovenijo (Savez metalških radnika, Splošna delavska zveza, Zveza živilcev, Osrednje društvo lesnih delavcev, Savez monopolskih delavcev, Osrednje društvo oblačilnih delavcev, Organizacija strojnikov in kurjačev, Ujedinjeni Savez železničarjev, Organizacija hotelskih, kavarinskih in gostilniških uslužbencev, Društvo tapetniških pomočnikov, Savez privatnih nameščencev).

Sodrug Uratnik je podal obširni pregled načrta obrtnega zakona. V tem načrtu je del naših zahtev upoštevanih. Je pa precej naših zahtev, ki so bile prezrte. Posebno je načrt zakona pomanjkljiv glede kolektivnih pogodb. Ni povedano, kdo je upravičen oziroma pooblaščen, da jih sklepa, ali so to strokovne organizacije ali grupe delavcev. Tudi ni vidno, kdo ima pravico, da v slučaju kršitve pogodb, ali če bi jih podjetnik ne hotel skleniti, lahko toži. Ni nobenih sankcij za ta prestop in se mora torej ta del načrta popraviti.

Kar se tiče varstva plač (mezd) so pogoji ugodnejši, nego v dosedanjih zakonih. V glavnem se načrt naslanja na zakone, ki veljajo za obrt in obrtniško osebo v Nemčiji in Avstriji. Vendar so izpuščene mnoge koristne stvari. V tem oziru bi se moral načrt izpopolniti z zakoni, ki veljajo v Franciji.

V slučaju rubeža se je treba ozirati na sedanje valutne razmere, kakor je bilo to pred vojno in sedaj v Franciji. V Franciji se dovoljuje, da se zarubi samo ena desetina plače in bi se pri nas torej morala postaviti obramba za dve tretjini. To se pravi, da bi se smela zarubiti le ena tretjina plače.

Kazni so v raznih delavnih redih v mnogih slučajih preveč visoke in bi se morale določiti na dopustno mero.

Do sedaj pri nas ni bilo predpisov za izpite za pomočnike in za mojstre. Načrt pa ima te predpise. To bo za pridobitev škodljivo, ker ti predpisi vodijo k cehovstvu. Druge države, kjer so preje bili takšni predpisi, jih sedaj ukinjajo. Pri izpitih ne bo objektivnosti in bo naredil izpit za pomočnika in za mojstra le tisti, ki bo večini izpitne komisije po godu. To bo slično cehovskim organizacijam v sedemnajstem stoletju.

Obrtne šole za vajence bodo odsele po dnevu med delovnim časom. To je dobro. Ker dosedaj so bile te šole zvečer, ko so bili vajenci utrujeni od dela in niso mogli slediti pouku. Potrebno pa je, da bodo v šolskih odborih tudi predstavniki Delavske zbornice. Število vajencev se mora omejiti z uredbo sorazmerno s pomočniškim osebjem, da se ne bo godilo kakor sedaj, ko ta ali oni mojster dela s tremi, štirimi ali celo z večimi vajenci ter tako konkurira s ceneno deško delovno silo drugim, ki imajo pomočnike.

Poročevalec je nadalje govoril o obrtnih sodiščih, o vprašanju prisilnih strokovnih organizacij obrtnikov (to so obrtne zadruge), o pomočniških zborih ter poudarjal nedostatke.

Binkošti so — razsvetljajmo svoje možgane, pozivlje sodružice in sodruga delavski zaupnik.

Vsak član strokovne organizacije bodi apostel, ki naj pridiguje svojim sotrpinom o duhu zavednosti in samozvesti, o strokovni organizaciji in o delavski kulturni izobrazbi, ki sta steber proletarske osamosvojitve. Postanimo MI!

Kar se tiče takozvanega člena načrta zakona o prisilnih strokovnih organizacijah, se s tem oživljajo zopet preživela cehovska društva. Zadeve, ki bi naj ta društva reševala, bodo boljše reševale obrtniške zbornice in neprisiljene organizacije, katerim treba pomagati, da se razvijajo v položaju naših pridobitnih in socijalnopsiholoških razmer. Zbornice, kot javnopravne ustanove, naj postanejo posrednice med državo in posameznimi strokovnimi skupinami. A te skupine naj bodo svobodne strokovne organizacije. Delavstvo ne želi prisilnih organizacij.

Poleg tega smo načelno proti, da se zaščita pomožnega osebja, torej omejitev svobode dela, regulira s tem zakonom. To vprašanje je preveč obširno, da bi se moglo koristno za delavstvo izvesti v tem zakonu.

Načrt obrtnega zakona tudi ne tretira delavskih reprezentacijskih institucij (Delavske zbornice, strokovne organizacije) enakovrstno z delodajalskimi. Današnji vesten in zaveden organiziran delavec je ravnotako zainteresiran na vprašanju

pridobitne politike, kakor njegov vesten in organiziran delodajalec. Zato je treba delavcem po njihovih svobodnih in javnih institucijah omogočiti popolno sodelovanje v rešitvi vseh vprašanj, ki se tičejo pridobitne in uporabe dobrin.

Omenilo se je še več raznih stvari o posameznih točkah načrta. Med rokodelske obrti se naj uvrsti tudi vrtnarje in peke, ki so že po našem zakonu med rokodelskimi obrtmi, med koncesionirane pa tiskarska podjetja. Ostro se protestira proti določbi, da vajenci ne smejo biti v nikakem stiku z delavskimi strokovnimi organizacijami, ker baš vajence treba zaščititi pred izkoriščanjem. Tudi točka, da se strokovne organizacije naj podredijo ministertvu za trgovino in industrijo, je naltela na oster odpor.

Anketa je bila živahna in so se sklepi poslali centralnemu tajništvu Delavskih zbornic in Ujedinjenemu Radniškemu Sindikalnemu Savezu Jugoslavije v Beograd, ki sta jih predložila z drugimi predlogi ministertvu.

Prva doba boja.

Delavstvo bo vztrajalo v boju za socijalno zakonodajo do konca!

Ko je bil pred vojno v Srbiji predložen prvi socijalni zakon, zakon o obrtih, je trajala njega izdelava in boj zanj nekaj let. Prvi načrti so bili izdelani po inicijativi delodajalskih organizacij in po delodajalskih razumevanjih. Zato je bilo povsem naravno, da so se delavske organizacije, ki so tudi sicer zbudile v javnosti misel na novi zakon o obrtih v predvojni Srbiji, morale prva leta boriti proti izdelanemu novemu načrtu zakona. In v tem boju proti delodajalski reakciji se je končno prišlo do prvega socijalnega zakona v Srbiji, s katerim se je moglo biti za tisto dobo popolnoma zadovoljno. To navajamo, da se učimo iz izkušenj.

Ni se nam treba čuditi, če je danes zopet postavljeno na dnevni red vprašanje izdelave naše socijalne zakonodaje: prva doba našega boja naj postane s tem brez uspeha. Ob vsaki priliki je predvsem treba odbiti nazadnjaške zahteve delodajalcev in samo iz tega boja je mogoče, da se rodi nekaj pozitivnega, nekaj, kar znači socijalni napredek naše

družbe. Zaraditega tudi ni bilo mogoče, da pridemo z nekim maksimalnim programom delavskih zahtev ter potem vse prepustimo odgovornim, da sklenejo zakone. Pustili smo inicijativo delodajalskim organizacijam. Nadejale so se, da bo ostalo vse delovanje okoli revizije socijalne zakonodaje zavito v tajnost ter da se more izvesti gladko in brzo. Toda v tem so se jako prevarali naši delodajalci. Mi smo se potrudili, da se z njihovimi zahtevami seznanimo najširša javnost. Seznanili smo z njihovimi zahtevami v prvi vrsti delavstvo. In takrat je nastopil čas za našo akcijo. Treba je bilo pokazati vsej javnosti, kako ogromne važnosti je socijalna zakonodaja za gospodarsko življenje in za miren razvoj družabnega življenja. Treba je bilo pokazati, da se je dosedanja zakonodaja globoko ukoreninila v gospodarstvu in v družabnih slojih ter da bi bilo katastrofalno, če bi hoteli rušiti to, kar se je zraslo z narodovim življenjem in je postalo njega sestavni del. Boj more iti samo okoli tega, kar se še ne

izvaja in mi odločno zahtevamo, da se izvaja vsa socijalna zakonodaja.

Na tem prvem predhodnem vprašanju, to lahko svobodno trdimo, so naši napori popolnoma uspeli. Ne bo in ne more biti nobene revizije za našim hrbtom in na hitro. Pričelo se je uvidevati, da je socijalna zakonodaja za vse naše družabno in državno življenje tako važna, da se mora o njej jako dolgo in jako temeljito razmišljati, če je kaj treba na njej izpreminjati. Enako morajo biti tudi vse izpremembe predmet obsežnih posvetovanj z vsemi, ki so na tej zakonodaji interesirani. Na tak način je uspelo, da se je rešilo socijalno zakonodajo pred propadom ter zagotovilo, da se bo obravnavala nadalje po pravilni metodi. To je prvi in veliki uspeh naših dosedanjih naporov.

Toda imamo še en uspeh. Ta uspeh je v tem, da je danes vsakomur jasno, in je jasno tudi delodajalskim organizacijam, da njih predlogi ne morejo tvoriti podlage za resne razgovore glede revizije socijalne zakonodaje. Njih predlogi pomenijo porušenje osnov dosedanje socijalne zakonodaje. Za take predloge delavci ne morejo imeti nikakršnega drugega odgovora kakor odločno odklanjanje. Zaman se delodajalske organizacije trudijo, da svojim predlogom s tolmačenjem svojih dobrih namenov dajo nekoliko blažji značaj. Nikakršna tolmačenja tu ne morejo pomagati. Te predloge je treba že v načelu kot nemogoče zavrniti. Temeljni sedanje zakonodaje morajo ostati neizpremenjeni. Mogoča je samo nadaljna izgradba glede prilagovanja na podlagi dobljene izkušnje. Šele tedaj, ko delodajalske organizacije jasno in končno umaknejo svoje zahteve po korenitih reformah v smislu poslabšanja, je mogoč z njimi resen razgovor. Tedaj bomo prišli tudi mi s pozitivnimi predlogi. Za danes gredo naši napori še vedno v istem pravcu, to je, da zabranimo poslabšanje socijalne zakonodaje, ki jo delodajalci zahtevajo.

Mi nismo prav nič krivi, da smo morali razviti te nepotrebne borbe, čeprav nam ne škodujejo, ker razvijajo silo in dvigajo moralo ter duha delavskega strokovnega gibanja. Usilili so nam borbe delodajalske organizacije in naša dolžnost pa je, da vztrajamo v borbah, odločno in do konca.

Dr. Živko Topalović.

Kapitalistični fevdalizem nastaja.

Direktorji moderni nasledniki plem-skih fevdalcev.

V današnji dobi se kapitalizem temeljito reorganizira. Vso gospodarsko politiko preveva le ena misel: Kako in v kateri obliki bi kapitalizem najlažje zavladal čimvečji kompleks gospodarstva. Kapitalizem danes ne pozna splošnosti in splošnih interesov, marveč rešuje le samega sebe. Odtod tudi velik del gospodarske krize.

Po nastanku meščanske politike, to je po padcu plemškega veleposesniškega fevdalizma, se je rodil šele takozvani manchesterski ali trgovski kapitalizem, ki je kmalu spoznal potrebo združitve kapitala. Ustanavljati so se jele delniške družbe, deloma zadruge, ki so imele prvotno namen uvesti v gospodarstvu nekako demokracijo.

Toda tudi ta oblika kapitalizmu ni zadoščala, marveč je jel snovati karte in truste ter jih izročati v gospodarsko upravo določeni kasti direktorjev in bankirjev. Ti gospodarijo danes v kartelih in trustih, v

bankah in v svetovnem gospodarstvu sploh, ne da bi delničarji poznali gospodarstvo, ne da bi lastniki študirali, ali gospodarstvo koristi splošnim interesom ali ne. Delničarji so zadovoljni, če dobe čimvečje dividende in tantijeme, gospodarstvo pa prepuščajo svojim privilegiranim direktorjem, tej kasti, ki igra v današnjem kapitalističnem gospodarstvu vlogo nekdanjih plemških fevdalcev.

Faza kapitalističnega fevdalstva, ki je jako nalezljiva bolezen za go-

spodarske institucije, je eden najnevarnejših pojavov današnje dobe, ki mora hočeš nočeš izzvati v problemu narodnega gospodarstva najtežjo krizo. Enako kakor je v politiki potrebna demokracija, ki je končno tudi problem gospodarstva, je demokracija potrebna tudi v najmanjši in največji gospodarski organizaciji.

Na to fazo kapitalističnega razvoja kaže tudi profesor M. J. Bonn v nemški reviji »Neue Rundschau«.

Avstrijske strokovne organizacije in brezposelnost.

Zahteve avstrijskih strokovnih organizacij za odpravo nezaposlenosti.

Dunajska strokovna komisija je imela v torek, dne 8. t. m. sejo, na kateri je sklenila minimalni program za omejitev nezaposlenosti. Program obsega sedem točk, in sicer:

1. Zvezna država naj nujno naroči svoje potrebščine zase, za svoje zavode in obrate kakor tudi zvezne železnice. (To so investicije in potrebni materiali.)

2. Izgradi naj se produktivna preskrba nezaposlenih in poveča investicijsko delovanje javnih korporacij; razširi naj se produktivna preskrba nezaposlenih na posamezne stroke industrije in trgovine. (To je državno pospeševanje produkcije in investicij.)

3. Ustanovi naj se kreditna organizacija za inozemska naročila industrije in pritegne k temu banke in hranilnice.

4. Strogo po zakonu naj se izvaja osemurnik; omeje naj se nadure na posameznih obratnih oddelkih in posameznih delavcev, ki služijo zvišani produkciji.

5. Ukrene naj se, da se ne bodo sprejemali kmetijski delavci k težki industriji, zveznim železnicam in javnim obratom.

6. Strogo naj se izvaja zakon o varstvu domačih delavcev.

7. Preprečiti se mora delo oseb, ki so že drugje zaposlene (dvojni zaposlitev).

Z ozirom na naraščajočo nezaposlenost so avstrijske strokovne organizacije morale skleniti ta minimalni program, da zajeze najhujšo nesrečo za delavce — glad in bedo, ki sta navadno posledica nezaposlenosti.

Nezaposelnost v Avstriji narašča.

Koncem decembra je bilo v Avstriji 226.567 podpiranih nezaposlenih, to je 24.000 več kakor lani ob istem času. Od 15. decembra pa do konca decembra 1929 pa se je zvišalo število okroglo za 33.400 oseb. Nekaj vsekakor škoduje gospodarski konjunkturi težka politična kriza, ki jo preboleva avstrijska republika.

Zveza gospodarskih zadrug v Jugoslaviji v Ljubljani.

(K njenemu kongresu dne 29. maja tl.)

Delavsko gibanje je svoje delovanje razširjalo vedno in od nekaj že na vse pango delavčevega udejstvovanja in življenjskih potreb. Vsako količnik razvito delavsko gibanje je imelo delo razdeljeno in glavni sestavni deli so bili vedno: politična, strokovna, gospodarska in kulturna organizacija. Politična z namenom, da dosega politične uspehe v državnih zakonodajnih in upravnih telesih, dalje v vsemogočih samoupravah itd.; strokovna, da daje političnim organizacijam zaledje in glavno, da vodi medne boje in nadzira uspehe, ki jih je s politično organizacijo roko v roki dosegla v pogledu socialno-političnih, delovno-zaraditnih in strokovnih zakonov; gospodarska, da pridobitve, ki sta jih prvi dve organizaciji dosegli, čuva v gospodarskem oziru, da skrbi za gospodarsko pravilno uporabo že obstoječih in na novo pridobljenih sredstev (dohodkov) delovnega razreda; kulturna pa, da skrbi za izobrazbo delavstva v pravem duhu, da bo razumelo in znalo delati in boriti se v prvoimenovanih organizacijah, da mu nudi zabavo in srčno kulturo ter da končno skrbi tudi za njegov telesni razvoj in zdravje.

Delo tretje organizacije v tem krogu je vršila pri nas že od prevrata sem Zveza gospodarskih zadrug v Jugoslaviji v Ljubljani. Sedaj, ko pri nas prve organizacije ni

več, je njena važnost še tem večja. Ustanovljena leta 1919 je Zveza l. 1925 preobnovila svoj ustroj iz navadnega društva v zadrugo in razširila svoj delokrog na celo državo. Ali šele od lanskega leta lahko po pravici nosi svoje ime. Lani so se ji pridružile namreč prve zadruge iz krajev preko Sotle in Kolpe, ki jih sicer ni mnogo, a bile so doslej za lastno delavsko organizacijo precej indiferentne. Danes se članstvo Zveze že razširja preko treh banovin (Dravske, Savske in Dunavske) ter prestolice Beograda. Večina zadrug pa tvori Slovenija, kjer jih je v Ljubljani 18, v Mariboru 7, na Jesenicah 4, v Celju 3, na Glincah, v Trbovljah in Guštanjju po 2, v ostalih krajih po ena. Dalje so tri v Zagrebu, ena v Vel. Bečkereku in ena v Beogradu.

Zveza se je razvijala sledeče:

	1926	1927	1928	1929	1930
skupno	36	38	39	46	50
od tega:					
konzumne zadruge	6	6	5	6	8
produktiv. zadruge	11	12	12	14	15
denarne zadruge	7	7	7	8	8
stavnne zadruge in					
Del. domovi	7	8	9	11	13
tiskovne zadruge	3	3	3	3	4
razne zadruge	2	2	3	4	5

Posamezne postavke zadrug so bile:

	1926	1927	1928
člani	22.775	22.654	22.887
prodano blago	Din 56.060.910.11	Din 48.231.609.33	Din 50.424.903.10
od tega lastne produkcije	Din 11.362.787.25	Din 12.519.195.52	Din 14.021.515.79
oddajališč	63	72	82
uslužbencev	330	340	362
deležev	Din 4.160.505.42	Din 4.042.659.99	Din 4.148.902.58
hranilne vloge	Din 15.088.283.43	Din 15.597.008.89	Din 17.797.665.66
skladi	Din 1.845.285.31	Din 1.814.516.59	Din 2.083.955.61

Mrtvec.

»Prosveta«, delavski dnevnik, glasilo Slovenske Narodne Podporne Jednote v Chicagu, Amerika, je priobčilo zanimivo povestico, ki jo tudi mi tukaj prinašamo.

V poletju 1950 je neki advokat sedel s svojim prijateljem pri čaši vina ter trl orehe. Stvar se godi v Londonu. Advokat je pričel:

Ko sem nedavno prelistaval akte mojega očeta, sem našel ta-le časopisni izrezek, ki je datiran: 19. decembra 1930. Čuden dokument. Ako želiš, ti ga prečitam.

»Prosim,« odvrne prijatelj. Advokat je pričel:

Pred londonskim policijskim sodiščem je včeraj izzval veliko senzacijsko borno opravljeno, sicer pa dostojen človek, ko je prosil sodišče za svet. Razgovor se je vršil dobesedno takole:

»Smem li vaši milosti postaviti eno vprašanje.«

»Da, ako bom mogel odgovoriti.«

»Hotel bi samo to vedeti, če sem živ, ali ne.«

»Ne govorite neumnosti.«

»Jaz mislim popolnoma resno, vaša milost. Za mene je jako važno,

da vem baš to; jaz sem namreč kováč po poklicu.«

»Ali ste pri zdravi pameti, ali ne?«

»Popolnoma pri pameti, vaša milost.«

»Kako potem morete postaviti vprašanje?«

»Brezposeln sem, vaša milost.«

»Kakšne zveze pa ima to z vašim vprašanjem?«

»Dovolite, vaša milost, da pojasnim. Dva meseca sta že potekla, kar sem brezposeln, a to ne po moji krivdi. Vaša milost je gotovo že čula, da je stotisoče ljudi v enakem položaju.«

»Dobro, nadaljujte.«

»Nisem član nobene organizacije. Vaši milosti je gotovo znano, da moj stan nima svoje organizacije?«

»Da, da.«

»Vaša milost, tri tedne sem že popolnoma brez vsakih sredstev. Poskusil sem vse mogoče, da bi našel posel, a vse zaman.«

»Ste se li obrnili do ubožnega urada vašega okraja?«

»Da, vaša milost, ali urad ne more več dajati nobenih podpor.«

»Ali nimate sorodnikov, ali pri-

članov imajo naše zadruge že preko 24.500. Ustanavljajo se neprestano nove, zlasti v Bosni in Hercegovini (Drvar, Banja Luka, Teslić, Ljubija) ter po Hrvatski.

Konzumne zadruge napredujejo dobro, enako produktivne in denarne. Delovanje stavnih zadrug se je ustavilo, dasi je zgradila zadruge »Stan in dom« že 70 hiš v vrednosti 14 milijonov Din in upravlja zadruge »Mali dom« 10 stanovanjskih barak, za katere je morala kupiti za skoro Din 400.000 sveta, vse iz članskih prispevkov. Barake, ki nudijo stanovanja do 50 rodbinam, so sedaj že zadružna last. V zadnjem času so marljivi zlasti gorenjski zadrugarji, ki pridno zbirajo fonde za zgradbo svojih »Stan in domskih« hiš na Jesenicah. Imamo tudi dva zadružna kina na Jesenicah (»Radio«) in v Trbovljah (»Svoboda«). Tiskovne zadruge ne uspevajo najbolje ne sicer v denarnem oz. poslovnem oziru, nego v moralnem: delavstvo ne kupuje rado delavskih od delavcev za delavca izdanih knjig. Zadružna založba v Ljubljani je izdala od leta 1923 že 42 stvari za delavstvo, in »Naša Snaga« v Zagrebu pa večino hrvatske delavske literature. Redno izhajata: Zadružni koledar in Crveni koledar. Zveza stavnih zadrug iz že omenjenih vzrokov ne deluje preintenzivno. Splošna zavarovalna zadruge varuje interese svojih članov in vseh drugih in zadrugarjev, ki se obračajo na njo. Poljedelska zakupna zadruge izvajajo načelo: »Proč s posredovalci« in poizkuša na dveh veleposredstvih v Sloveniji lastno poljedelsko produkcijo, ki naj bi nudila konzumnim in deloma produktivnim zadrugam surovine: pšenico in druge žitarice, mast, meso, jajca neposredno. Ko se bodo ti poizkusi končali in se bo zlasti dognalo, kaj je najracionalnejše pridelovati, bomo lahko v malem začeli posnemati Angleže, ki na lastnih poljih v Kanadi pridelujejo žito, ga z lastnimi parniki prepeljejo v Anglijo, ga v lastnih mlinih predelajo v moko in to zopet v lastnih prodajalnah oddajo članom, ki se lahko ponašajo s tem, da uživajo »lastno zadružno moko« ali celo lasten zadružni kruh, ki ga spečejo zadružne pekarnice. Teh slednjih imamo mi pet (Ljubljana, Maribor, Zagreb, Hrastnik in Prevalje). Ljudska kuhinja v Celju opravlja tamošnje ljudsko kuhinjo in Zadruge nakladalcev in razkladalcev lesa na Raketu ku bo urejevala delo tamošnjih lesnih delavcev.

Naša zadruge in zadružne ustanove posredujejo danes že 49 zadružnih nepremičnin v bilančni vrednosti 16 milijonov Din, s

Vsaka štedljiva gospodinja zahteva danes izrecno našo

KOLINSKO CIKORIJO

ker je zelo okusna in redilna!

»Stan in Domske« pa 116 v vrednosti 30 milijonov. Te številke so zgovorne in vsaka taka nepremičnina je postojanka delavstva Jugoslavije.

Zadružna banka je denarna središčnica delavskih zadrug. Ima Din 5.000.000 delniškega kapitala, 19.205.440.44 hranilnih vlog, Din 415.000 rezervnih skladov in 560 milijonov letnega prometa. Njena palača na Miklošičevi cesti 13 v Ljubljani je lahko v ponos delavskemu zadrugarstvu.

Poleg tega delujejo še razne pomožne organizacije kot Zadružna liga (društvo za zadružno propagando, Izseljenska liga, društvo za varstvo in pomoč našim izseljencem) itd. Veliko delo vrši tudi Zveza delavskih žena in deklet.

Kot glasilo Zveze izhaja že 9 let mesečnik »Konzument«, ki služi za propagando in pouk zadrugarjev ter tvori svoje posebno mesto v jugoslovanskem delavskem tisku; v svoji stroki je edin.

Za svoje zadruge skrbi Zveza kolikor pač možno. V minulem letu je izvršila nebroj intervencij v vprašanih taks, poštne, družbenega davka, zgradarine, rentnine in dopolnilne takse. Povsod je večinoma uspešna, le vprašanje zgradarine stavnih zadrug je še odprto, ni pa seveda davek na poslovni promet, ki najhujše teži baš delavca-konzumenta.

Zveza je v minulem letu svojo dolžnost storila, mirno lahko gleda na dosežene uspehe in stopa na občni zbor pred delegate včlanjenih zadrug, ki bodo sodili o storjenem delu. Upa pa, da bo njeno delo tudi v bodoče uspešno ter da se bo tega zavedlo delavstvo v ostalih izvenslovenskih krajih naše države in poživilo delavsko zadrugarstvo. Skupno delo vseh delavskih zadrug bo pa mogoče prispevalo k osamosvojitvi delavskega razreda in k njegovi gospodarski moči in vplivu. Združen bo dosegel vse, kar mu pripada.

Cvetko Kristan.

STROKOVNI VESTNIK.

Zakaj je toliko brezposelnih?

Naši podjetniki imajo zelo velik interes, da je brezposelnost v naši državi velika. Na kako nesramen način to brezposelnost izkoriščajo, hočemo pokazati v naslednjih vrsticah.

Tukajšnje podjetje za inštalacijo centralnih kurjav Ing. G. Zemanek & Co. se je 22. aprila t. l. obrnilo na Delavsko zbornico s prošnjo, da se ji dovoli zaposlitev inozemskega monterja za inštalacijo centralnih kurjav. Na podlagi informacij, ki jih je Delavska zbornica prejela, je ista odklonila zaposlitev inozemca, z motivacijo, da imamo dovolj domačih

moči na razpolago. Vsled tega je tvrdka Zemanek poslala dne 30. aprila t. l. dopis, ki ga dobesedno priobčujemo:

P. n.

Delavski zbornici

v Ljubljani.

Ker je gorenji naslov našo prošnjo z dne 22. t. m. o zadevi zaposlenja inozemskega monterja-voditelja za gradnjo centralnih kurjav in vodovodov zavrnil, Vas vljudo prosimo, da nam preskrbite dva monterja-voditelja za gradnjo parnih in toplovodnih centralnih kurjav, kakor tudi za inštalacijo mrzle in tople vode.

Pripravljeni smo jim plačati Din 12.— ali event. tudi več na uro, samo morajo biti sposobni na podlagi danih načrtov samostojno izvršiti delo, ter se morajo izka-

»Ali bi morda smel krasti, vaša milost?«

»Vi samo po nepotrebnem zadržujete sodišče.«

»Vaša milost, to kar govorim, je bridka resnica. Jaz dobesedno umiram gladu. Ali mi morda dovolite, da prodam suknjič in hlače — pri tem je odpel suknjič in prikazale so se gole grudi — nič drugega nimam, da bi...«

»Ni vam dovoljeno, da se kretate nedostojno oblečeni in jaz nikakor ne smem dopustiti, da se zakon krši.«

»Potem pa morda vsaj dobim dovoljenje, da smem prenočevati pod milim nebom, ne da bi me odvedli v zapor radi potepuštva?«

»Enkrat za vselej vam povem, da kaj takega nikdar ne morem dovoliti.«

»Kaj naj torej počenjam, sir? Jaz govorim resnico. Ne mislim delati proti zakonu. Mogoče pa mi morete povedati, kako naj živim brez jedila?«

»To bi jaz rad vedel.«

»Potem Vas pa vprašam, sir, ali sem po mišljenju zakona vobče živ?«

jatelj, ki bi vam mogli pomagati?«

»Polovica njih se nahaja v enakem položaju kot jaz, vaša milost, od ostalih sem pa itak že vse izvil.«

»Kaj ste?«

»Izvil sem iz njih vse, česar ni so neobhodno potrebovali.«

»Imate li ženo in otroke?«

»Ne, vaša milost. To je ravno ena izmed zaprek, zaradi katere sem vedno zadnji na vrsti.«

»Seveda, seveda, ali končno obstoja varstvo brezdomincev, vi imate pravico...«

»Vaša milost, bil sem v dveh azilih, toda sinoči so nas odslovili dvanaest, ker ni bilo več prostora. Vaša milost, lačen sem. Mar jaz nisem upravičen za delo?«

»Samo v ubožnem domu.«

»Povedal sem že, sir, da sinoči nisem mogel nikjer pod streho. Mar ne bi mogli kakega človeka prisiliti, da bi mi dal posla?«

»Težko.«

»Vaša milost, jaz sem silno gladen. Ali mi morete dovoliti, da prosim po ulicah?«

»Ne, tega ne morem. Dobro veste, da to ne gre.«

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

o položaju pevskega odseka in trdno sklenili, da bomo v bodoče trdnješi in agilnejši v udejstvovanju pevskega odseka.

Vsi navzoči člani so pokazali veliko zanimanje za to stvar. Ker pa je društvo že enkrat obstajalo, je bilo treba zbrati samo pevce-člane ter početi z rednimi pevskimi vajami. In to se je tudi v polni meri posrečilo. Sedaj se vrše redno pevsko vaje, ki jih poseča lepo število pevcev. Apeliramo pa seveda tudi na člane, ki niso pevci ali pa ki so izven Ljubljane, da se istotako udeležujejo vsaj kot podporni ali ustanovni člani. Kdor je pa pevec ter delovne razmere dopuščajo, a še ni naš člena, naj se prijavi kot izvršujoči član in naj aktivno pomaga društvu do čim boljšega uspeha.

Novi člani naj se priključijo v društvenih prostorih Zveze živilcev v Ljubljani, palača Delavske zbornice.

Poštni naslov: Z. Ž. D. J., pevski odsek pekov, podružnica pekov, pomočnikov v Ljubljani, poštni predal 290, Ljubljana.

Sodrug! Na delo — v delu je zmagal!

MONOPOLCI.

Lep jubilej.

Osrednje društvo tobačnih delavcev v Ljubljani praznuje te dni 25 letnico svojega obstoja. Ustanovljeno je bilo 7. februarja 1905. V prvem odboru so bili: Zupan Jože, mizar, kot predsednik, sedaj že v pokoji; Medved Fani, delavka, tajnica, tudi že v pokoji; Kadunc Anton, ključavničar, kot blagajnik. Bil je dolgoletni blagajnik in je žal pred par leti odstopil. Čast vsem, ki so se lotili težavnega ali vendar plodonosnega dela. Veliko se ima tobačno delavstvo zahvaliti tej svoji organizaciji in poleg tega tudi svoji centrali »Tabakarbeiter-Verbandu« na Dunaju. Roko v roki, z združenimi močmi so organizacije iz raznih tobačnih tovarn (v bivši Avstro-Ogrski) s pomočjo centrale na Dunaju marsikaj dosegle v dobroti tobačnega delavstva. Svoječasno, v jako slabem položaju, se je tobačnemu delavstvu do leta 1914 precej zboljšalo njih gmočno stanje. Žal, da je to delavstvo v Ljubljani po vojni izgubilo jako veliko tega, kar je imelo. Osrednje društvo pa ni izgubilo svojega namena in tudi ne svoje agilnosti po vojni. Vztrajno se bori vsa leta ali žal, uspehi so mali. Povojno delavstvo je namreč tako brezbržno, da jih mnogo ne čuti potrebe organizacije. Precejšnji del delavstva čaka, da mu bo iz neba yse dobro padlo. Seveda se varajo, ker to bo šele v bodoči vojni in še takrat ne bo dobro, ampak slabo in tega ne potrebujemo, ker imamo slabega dovolj. Drugi del čaka na dobre ljudi, ker meni, da imajo oni toliko srca in tudi toliko dobrot, da jih bodo celemu svetu delili zastoni. Zopet drugi čakajo na obljube blagoslovljenih in neblagoslovljenih gospodov, ki so že veliko obljubili tekom 11 let, pa nič napravili, razen nekaj pravilnikov, ki pa spadajo v srednji vek. Dobri del delavstva pa ima še vedno pravo pamet, ki ve, da delavec mora delati in poleg tega se tudi vedno boriti za svoj obstoj, ker drugače ga kapitalizem izmožga do kosti. Ni samo slučaj, da delavka K.... dela v tovarni že 54 let in ne more v pokoj, ker sploh ne more živeti z 240 Din mesečno. Ker se to delavstvo zaveda pomena organizacije, zato vztraja že tudi po 25 let v organizaciji. Tudi teh je lepo število, ki so ob ustanovitvi pristopili kot člani. Ti so: Erjavec Ivan, mizar; Ropret Andrej, sodar; Rozman Alojz, mizar; Žakelj Jakob, mizar; Gašperlin Janez, ključavničar; Zigon Jože, zidar; Bučan Franc, mizar, sedanjí predsednik; Pogačar Ana, delavka; Valjavec Marija, delavka; Huda Ana, delavka; Hlešč Antonija, delavka; Režek Pavla, delavka.

Vsi avantgarda delavskega pokreta! Veselimo se Vas, ponosni smo na Vas. Z veseljem srcem se radujemo z Vami Vašega jubileja in Vam ključemo: Delu čast!

Osrednje društvo tobačnega delavstva proslavi ta svoj jubilej dne 1. junija 1930 tako, da priredi vrtno veselico z bogatim sporedom v Zadrugnem delavskem domu na Glincah s sodelovanjem naše delavske godbe »Zarja«. Naj bo obenem tudi proslava teh 25 letnih veteranov. Mnogo članov pa je v teh dolgih letih odšlo v hladno zemljo, kjer ni težav in nadlog. Tem pa ohranimo časten spomin. Članstvu pa in odboru priporočamo, da najlepše proslavi ta jubilej tako, da podvoji in potroji svoje vrste. Ker le z združenimi močmi se dosega uspehi. Kolikor moči, toliko pravice. St....an.

BRIVSKA STROKA.

Brivski vajenci delajo čez določeni čas. Na obnem zboru Zadruga brivcev v Ljubljani je brivski mojster Sebal očital načelstvu, da ga je naznanilo Inšpekciji dela, češ, da je delal s svojimi vajenci čez določeni čas in je vsled tega kaznovan z zneskom 620.— Din.

Mi pravimo k temu, da je še veliko brivskih vajencev in vajenk, ki delajo nadure in še povrh neplačane in protizakonito.

Na delo, brivski pomočniki in pomočnice za lastno strokovno organizacijo.

Nadprodukcija brivskih vajencev in vajenk.

Na rednem obnem zboru Zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani, je podal pri 3. točki dnevnega reda (poročilo o zadrugnem gibanju) zadrugi tajnik Albin Šinkovec naslednje poročilo, ki je zanimivo in zato ga priobčujemo:

Ugledni zbor!

Sedem let že vztrajam na mestu zadrugnega tajnika in me je s tem že sedmič doletela prijetna dolžnost, da Vam zamorem podati poročilo o zadrugnem delovanju preteklega leta.

Verjemite mi, da bi mi bilo v največje veselje, ako bi mogel poročati o samih uspehih v dobroti celokupnega članstva. Na žalost pa moram konstatirati, da je opažati med članstvom z vsakim letom večje nezadovoljstvo. Izven tega si ne zna pravilno tolmačiti in končno zavrača vso krivdo svojega neuspeha na zadrugno načelstvo, češ, da je ono krivo, da obrt ne procvita več tako kot nekdat.

Ker pa sem član sedanjega načelstva, si štejem v dolžnost, da skušam v kratkem pojasniti pravi vzrok onega nezadovoljstva, katerega naj bi bil kriv odbor.

Ako pogledamo zapisnik obnega zboru leta 1923, to je pred sedmimi leti, bomo videli, da je štela zadruga le 101 člana in to v istem okolišu (Ljubljanske oblasti) kot danes ter 60 pomočnikov in pomočnic in 58 vajencev in vajenk, tako da je takrat zaposloval vsak drugi mojster povprečno po enega pomočnika in enega vajenca. To so številke, iz katerih bi se dalo marsikaj sklepati.

Ako pogledamo danes, to je koncem preteklega leta, šteje zadruga 170 članov, torej se je število članstva pomnožilo za 69. Prav tako se je pomnožilo število pomočnikov in pomočnic od 60 na 186 ter število vajencev in vajenk od 58 na 308, tako da znaša celokupno število mojstrov in pomožnega osebja danes 664, leta 1923 pa je znašalo skupno število le 212. Število brivstva se je torej v sedmih letih več kot potrojilo. Ali so se v teh sedmih letih potrojili tudi naši odjemalci? Mislim, da ne.

Če se zamislimo v te številke, nam mora biti takoj jasno, kje je iskati vzrok našega nezadovoljstva in kdo je temu kriv. Priznamo si, da mi sami.

Človeku mi dobro, samemu biti. Mi se tega le predobro zavedamo. Pomočnik pride predrag. Ne zaslužim toliko, da bi ga mogel zaposlovati. Zato si vzamem vajence, ki so cenejši, pa ne enega, pač pa dva, tri in tako

si nezavedno vzgajamo konkurenco in s tem sebi manjšamo zaslužek. Tu tiči torej ono nezadovoljstvo, katerega krivdo naj bi prevzelo sedanje načelstvo.

Lahko bi navedel še več sličnih primerov, a ker je že ta dovolj tehten in vreden razmišljanja, bom pričel tukaj z nadaljnjim poročilom.

Zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani je štela koncem upravnega leta 1929 170 članov in članic s 169 odprtimi poslovalnicami. Poleg glavnih poslovalnic vodi 34 članov še podružnice, tako da je bilo preteklo leto odprtih 203 poslovalnic. Vsi ti člani zaposlujejo 151 pomočnikov, 35 pomočnic, 255 vajencev in 53 vajenk, torej skupaj 494 pomožnih moči.

Vse to nam pove tajniško poročilo z zgoraj navedenimi številkami — ali kaj bo čez par let z vajeniškim naraščanjem v brivski obrti — nastala bo vsled tega ogromna brezposelnost med pomočniki in pomočnicami.

Že sedaj dela 5 krat več vajencev in vajenk, kot pred sedmimi leti! — Kje je obrtna oblast?

Razno.

Desetletnica S. K. »Svoboda« v Ljubljani.

Dne 8. in 9. junija 1930 proslavi športni klub »Svoboda« 10 letnico svojega obstoja. Proslave se udeležijo delavski športni klub »Red Star« iz Avstrije, delavski športni klub »Hajduk« iz Sarajeva, »Olimp« iz Celja, iz Trbovelj in drugi.

V nedeljo, 8. junija dopoldne so tekme na igrišču S. K. »Ilirija«:

a) S. K. »Svoboda« II: reprezentanca Trbovelj;

b) S. K. »Grafika« : S. K. »Olimp«, Celje.

Popolodne koncert delavske godbe »Zarja«. Nato tekme:

c) A. S. K. »Primorje« : R. S. K. »Hajduk«, Sarajevo;

d) S. K. »Svoboda« : »Red Star« (Avstrija).

V ponedeljek, 9. junija dopoldne:

premažanca tekem A : B od nedelje; zmagovalca tekem A : B od nedelje.

Popoldne:

premažanca tekem C : D od nedelje; zmagovalca tekem C : D od nedelje.

Ker je obenem v Ljubljani vselejsem in s tem polovična vožnja, pridite sodrug in sodružice na to 10 letnico S. K. »Svobode«. Takoj napišite dopisnico na naslov: S. K. »Svoboda«, Ljubljana, poštni predal 280 (Delavska zbornica) ter sporočite, da se udeležite proslave. S. K. »Svoboda« Vam takoj preskrbi velesajmsko legitimacijo za znižano ceno, s katero imate tudi polovično vožnjo. Tako bo Vaš binkoštni izlet zabaven in poučljiv. Videli boste velesajem in udeležili se boste proslave 10 letnice S. K. »Svobode«.

Na svidenje

S. K. »Svoboda«, Ljubljana.

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

IVAN JAVORNIK
LJUBLJANA

Domobrnska c. 7, telef. 3157.

Mesar, prekajevalec in izdelovalec vsakovrstnih mesnih izdelkov. Stojnica: Šolski drevo-red, poleg Zmajevga mostu.

Naznanilo otvoritve nove lekarne!

Javljam cenjeni javnosti v mestu in okolici, da sem otvoril na Dunajski cesti št. 41, tel. 3141 nasproti Sv. Krištofa

SVOJO LEKARNO

s kemično farmacevtskim laboratorijem. Izdajam na recepte vseh bolniških blagajn.

Dr. Stanko Kmet

Poročilo

o prometu delovnega trga Javne borze dela v Ljubljani, podružnice v Mariboru ter eks-pozitur v Celju, Murski Soboti in Kranju v času od 1. januarja do 30. maja 1930.

Delo je iskalo: Pri Javni borzi dela Ljubljana: 2814 m., 749 ž., vsega 3563 brezposelnih; pri Javni borzi dela Maribor: 2011 m., 987 ž., vsega 2998 brezposelnih; pri Javni borzi dela Celje: 1104 m., 417 ž., vsega 1521 brezposelnih; pri Javni borzi dela M. Soboti: 3313 m., 2410 ž., vsega 5723 brezposelnih; pri Javni borzi dela Kranj: 113 m., 19 ž., vsega 132 brezposelnih. Skupaj: 9355 m., 4582 ž., vsega 13.937 brezposelnih.

Ponujeno delo: Pri Javni borzi dela Ljubljana: 1724 m., 303 ž., vsega 2027 prostih mest; pri Javni borzi dela Maribor: 1444 m., 837 ž., vsega 2281 prostih mest; pri Javni borzi dela Celje: 723 m., 473 ž., vsega 1196 prostih mest; pri Javni borzi dela M. Soboti: 2723 m., 2328 ž., vsega 5051 prostih mest; pri Javni borzi dela Kranj: 113 m., 41 ž., vsega 154 prostih mest. Skupaj: 6727 m., 3982 ž., vsega 10.709 prostih mest.

Izvršena posredovanja: Pri Javni borzi dela v Ljubljani: 1273 m., 192 ž., vsega 1465 posredovanih; pri Javni borzi dela v Mariboru: 751 m., 571 ž., vsega 1322 posredovanih; pri Javni borzi dela v Celju: 391 m., 150 ž., vsega 541 posredovanih; pri Javni borzi dela v M. Soboti: 817 m., 301 ž., vsega 1118 posredovanih; pri Javni borzi dela v Kranju: 53 m., 14 ž., vsega 67 posredovanih. Skupaj: 3285 m., 1228 ž., vsega 4513 posredovanih.

Odpadlo: Pri Javni borzi dela v Ljubljani: 410 m., 67 ž., vsega 477 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Mariboru: 757 m., 230 ž., vsega 987 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Celju: 270 m., 54 ž., vsega 324 brezposelnih; pri Javni borzi dela v M. Soboti: 719 m., 92 ž., vsega 811 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Kranju: 5 m., 1 ž., vsega 6 brezposelnih. Skupaj: 2161 m., 444 ž., vsega 2605 brezposelnih.

Dne 30. IV. 1930 ostalo v evidenci: Pri Javni borzi dela v Ljubljani: 1131 m., 490 ž., vsega 1621 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Mariboru: 552 m., 137 ž., vsega 689 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Celju: 452 m., 214 ž., vsega 666 brezposelnih; pri Javni borzi dela v M. Soboti: 1779 m., 2017 ž., vsega 3796 brezposelnih; pri Javni borzi dela v Kranju: 64 m., 4 ž., vsega 68 brezposelnih. Skupaj: 3978 m., 2862 ž., vsega 6840 brezposelnih.

Podpor je bilo izplačanih: Pri Javni borzi dela v Ljubljani: 851 red., 266 izred., 54 potn., 33 v nat., v iznosu Din 166.432,50; pri Javni borzi dela v Mariboru: 351 red., 136 izred., 32 potn., v iznosu Din 81.053,75; pri Javni borzi dela v Celju: 242 red., 16 izred., 1 potn., v iznosu Din 25.329,25; pri Javni borzi dela v M. Soboti: 2 izred., 1 potn., v iznosu Din 570.—. Skupaj: 1444 red., 420 izred., 88 pot., 33 v nat., v iznosu Din 273.385,50.

Izdanih objav za polovično vožnjo: Pri Javni borzi dela v Ljubljani: 564 delavcem v vrednosti Din 34.598,50; pri Javni borzi dela v Mariboru: 652 delavcem v vrednosti Din 36.406,15; pri Javni borzi dela v Celju: 367 delavcem v vrednosti Din 20.517,50; pri Javni borzi dela v M. Soboti: 5409 delavcem v vrednosti Din 289.907,—; pri Javni borzi dela v Kranju: 9 delavcem v vrednosti Din 482.—. Skupaj: 7001 delavcem v vrednosti Din 381.911,15.

Točijo se v hotelu

„LOYD“

Ljubljana, Sv. Petra cesta 7
zajamčeno pristna dalmatinska vina iz lastnih vinogradov iz otoka Prvič, Sepurine, Roko Vlahov. Opolo črno in belo liter po 12 D, čez ulico 1 D ceneje.

Delavci pozor!

Pri nakupu pohištva se Vam nudi ugodna prilika za nabavo istega. Kompletno spalnice že od 3000 Din naprej. Izdelava najfinejša in za isto jamčim. — Za eventualni obisk se najtopleje priporočam ter za morebitno naročilo stavi ugodne pogoje.

Dobro blago. Nizke cene.

Stane Grčar

splošno mizarstvo
Ljubljana, Domobrnska cesta št. 1

1.000 Din

plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic, trde kože itd. ne odstranite v treh dneh. Kaj pravijo o Rio-Balsamu hvalečni odjemalci? Prisrčna Vam hvala za Vaš Radio-Balsam. Nisem si mogla misliti, da bi odpravila tako zastarano kurje oko brez vsake bolečine. Bil je velik kot lešnik. Se enkrat srčna hvala, Anica Perpar, Brezovica 46, p. Mokronog. — Lonček 10 Din (predplačilo), povzette 18 Din, pošlje:

R. Cotič, Ljubljana VII
Kamniška 10a

L. MIKUŠ, LJUBLJANA
MESTNI TRG 15

Na malo! Dežniki Na veliko!
USTANOVljENO LETA 1839

Zaloga svetovno znanih nemških tovarn koles Victoria in Es-Ka. Šivalni stroji Victoria in Veritas so vedno v zalogi. — Ugodni plačilni pogoji! Cene najnižje!

Alojz Bizjak

Slov. Javornik št. 66

poleg tov. bolnice

Gorenjsko

PRIPOROČAMO VAM

PUCH

Dobijo se po solidni ceni tudi na obroke le pri trdki:

IGN. VOK, LJUBLJANA
TAVČARJEVA ULICA 7

KOLESA
ki so najbolj trpežna!

Prispela je velika pošiljka najnovejših modelov za leto 1930

koles znamke Anker

katera so vedno v zalogi. Nizke cene. — Ugodni plačilni pogoji.

Josip Kveder, Ljubljana
Kolodvorska ulica šte. 27 (na dvorišču)